

بررسی تحلیلی شاخص بهای اقلام اداری (CPI-A) در اقتصاد ایران

اسماعیل محمدجانی* و امین عین آبادی**

چکیده

با توجه به اهمیت تغییرات شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی برای سیاستگذاران اقتصادی، هدف از انجام این پژوهش، بررسی امکان تولید شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری (CPI-A) در ایران است. شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری در برگیرنده مجموعه‌ای منتخب از ریز اقلام شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی است که مطابق تعریف، دولت (شامل دولت مرکزی و دولت محلی) نقش مهمی در تعیین قیمت آنها دارد. تولید این شاخص از این جهت اهمیت دارد که نه تنها تغییرات روند قیمتی اقلام اداری را به‌طور مستمر پایش کرده و به‌عنوان یک شاخص به‌خوبی می‌تواند وضعیت قیمتی کالاها و خدمات اساسی را نمایش دهد، بلکه تأثیر تحولات کالاها و خدمات اداری را بر نرخ تورم شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی نشان می‌دهد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که حدود ۲۸/۸ درصد از سبد شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی بانک مرکزی در سال پایه ۱۳۹۰=۱۰۰ مربوط به اقلام اداری بوده که این سهم در مقایسه با سهم اقلام اداری از کل سبد شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی کشورهای اتحادیه اروپا بیشتر است؛ همچنین، بررسی تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری در ایران در سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۰ نشان می‌دهد که تغییرات قیمت‌های اقلام اداری متناسب با قیمت‌های تعادلی در بازار بوده است؛ بنابراین، در مجموع دولت در زمینه قیمت‌گذاری اقلام اداری موفق عمل کرده است؛ هر چند بررسی جزئی‌تر اقلام نشان می‌دهد در برخی گروه‌های کالایی همچون کالاها سوختی دولت چندان در امر قیمت‌گذاری موفق نبوده است.

واژگان کلیدی: شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری، قیمت‌گذاری اداری، شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی.

طبقه‌بندی JEL: E31

۱. مقدمه

با توجه به اهمیت تغییرات شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی برای سیاستگذاران اقتصادی، هدف از انجام این پژوهش، محاسبه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری^۱ (CPI-A) در ایران است. شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری در برگیرنده مجموعه‌ای منتخب از اقلام شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی^۲ (CPI) است که مطابق تعریف، دولت (شامل دولت مرکزی و دولت محلی) نقش مهمی در تعیین قیمت آنها دارد. تولید این شاخص به این دلیل اهمیت دارد که نه تنها تغییرات روند قیمتی اقلام اداری را مورد رصد مستمر قرار می‌دهد و به عنوان یک شاخص به خوبی می‌تواند وضعیت قیمتی کالاها و خدمات اساسی را نمایش دهد؛ بلکه تأثیرات تغییر قیمت کالاها و خدمات اداری را بر نرخ تورم شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی نشان خواهد داد.

از آنجا که در خصوص اقلام اداری، دولت متولی قیمت‌گذاری کالاها و خدمات خارج از سازوکارهای عرضه و تقاضای بازار است؛ قیمت وضع شده از سوی دولت در بیشتر مواقع پایین‌تر از قیمت تعادلی بازار کالاها و خدمات است؛ اما با توجه به اینکه هدف اصلی دولت از دخالت در فرآیند قیمت‌گذاری کالاها و خدمات، حمایت از مصرف‌کنندگان به‌ویژه اقشار کم درآمد جامعه است، بنابراین، در بیشتر موارد قیمت‌های تعیین شده از سوی دولت کمتر از قیمت تعادلی بازار است. در این وضعیت، میزان تقاضای مصرف‌کنندگان از کالای مورد نظر افزایش و میزان تولید کالا از سوی تولیدکنندگان کاهش می‌یابد، در نتیجه، در بازار اضافه تقاضا به وجود خواهد آمد و بخشی از رفاه تولیدکننده به مصرف‌کننده منتقل می‌شود. پایین نگه‌داشتن قیمت‌ها، در سمت عرضه می‌تواند انگیزه ورود سرمایه‌گذاران جدید به بازار محصول و نیز تشکیل سرمایه جدید را کاهش دهد. در سمت تقاضا نیز موجب می‌شود انگیزه مصرف‌کنندگان برای کاهش مصرف کاهش یابد و باعث هدر رفت منابع شود. افزون بر این، رفاه مصرف‌کنندگان نیز به خاطر به وجود آمدن صف آسیب می‌بیند و چه بسا از میزان رفاه در حالی که قیمت‌ها در فرآیند عرضه و تقاضای بازار تعیین شده باشد، کمتر می‌شود؛ اما در

1. Administered Consumer Price Index (CPI-A)

2. Consumer Price Index (CPI)

حالتی که قیمت‌ها به منظور حمایت از تولیدکننده بالاتر از سطح تعادلی بازار تعیین شود، تقاضای مصرف‌کنندگان کاهش و عرضه تولیدکنندگان افزایش می‌یابد که باعث به وجود آمدن اضافه عرضه در بازار شده و بخشی از اضافه رفاه مصرف‌کنندگان به تولیدکنندگان منتقل می‌شود. بنابراین، مداخله دولت در چگونگی قیمت‌گذاری کالاها و خدمات موجب می‌شود مقداری از رفاه در قیاس با نظام عرضه و تقاضای بازار از بین برود که به رفاه از دست رفته^۱ معروف است. با وجود اینکه مداخله دولت در روند قیمت‌گذاری کالاها و خدمات در کل موجب کاهش رفاه جامعه می‌شود، اما بسیاری از دولت‌ها به منظور حمایت از مصرف‌کنندگان به‌ویژه قشر آسیب‌پذیر جامعه، همچنان به رویه قیمت‌گذاری در برخی کالاها و خدمات اساسی مبادرت می‌ورزند.

به‌طور کلی، مداخله دولت در قیمت‌گذاری کالاها و خدمات اساسی به دو صورت قیمت‌گذاری مستقیم و غیرمستقیم (نظارت و تنظیم بازار) انجام می‌شود. قیمت‌گذاری مستقیم معمولاً در خصوص کالاها و خدماتی انجام می‌شود که اهمیت بالایی در سبد مصرفی خانوار داشته و کمبود عرضه این کالاها و خدمات - حتی در مدت زمان کوتاه - برای مصرف‌کنندگان زیان‌بار بوده و دولت‌ها را در اداره کشور با چالش مواجه می‌کند. به‌طور نمونه، در ایران اقلامی همچون اقلام سوختی (آب، برق و گاز) و مواد خوراکی (نان، برخی از محصولات لبنی و روغن‌های خوراکی) به عنوان کالاها و خدمات اساسی محسوب می‌شود که دولت‌ها همواره سعی در کنترل قیمت این اقلام داشته‌اند. در ادبیات تهیه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری به اقلامی که قیمت آنها به صورت مستقیم توسط دولت قیمت‌گذاری می‌شوند، به اصطلاح اقلام کاملاً اداری^۲ گفته می‌شود. در طرف دیگر، کالاها و خدماتی هستند که هر چند اهمیت فراوانی در سبد مصرفی خانوار دارند، اما اهمیت آنها به مراتب از دسته نخست کمتر است، بنابراین، قیمت‌گذاری این اقلام معمولاً به صورت ارشادی انجام شده و دولت سعی در قیمت‌گذاری مستقیم این کالاها ندارد و تنها بازار را تنظیم می‌کند. به اقلامی که در این گروه جای می‌گیرند، به اصطلاح اقلام عمدتاً اداری^۳ می‌گویند.

1. Welfare Loss
 2. Fully Administered
 3. Mainly Administered

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری (CPI-A) در بردارنده اقلامی از ریزشاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی است که مطابق تعریف بالا، قیمت آنها یا به صورت مستقیم و یا به صورت غیرمستقیم تحت تأثیر تصمیمات دولت قرار می‌گیرد. در این پژوهش، تلاش شده است که تا حد امکان با توجه به قوانین و مقررات و مصوبات موجود، اقلام اداری (شامل اقلام کاملاً اداری و عمدتاً اداری) از کل ۳۸۵ قلم سبد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی^۱ شناسایی شده و در ساخت شاخص CPI-A استفاده شود.

بر این اساس، در ادامه ابتدا به‌طور کوتاه به بررسی پیشینه پژوهش و سپس، مطالعه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری در اتحادیه اروپا پرداخته می‌شود. در بخش سوم با ارائه مبانی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری در ایران، این شاخص محاسبه و ارزیابی می‌شود و در بخش پایانی، نتایج مطالعه ارائه می‌شود.

۲. پیشینه پژوهش

در این بخش، ابتدا به بررسی پیشینه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری و قیمت‌گذاری دولتی در ایران و سپس، در سطح جهان پرداخته می‌شود. در ایران مطالعات گسترده‌ای در این خصوص انجام نشده است. بازمحمدی و معنوی (۱۳۸۴)، در پژوهشی به استخراج شاخص بهای اداری برای کالاها و خدمات مشمول قانون تثبیت قیمت‌ها اقدام کرده‌اند. نجف‌پور (۱۳۹۰)، در گزارش «نگاهی به قیمت‌گذاری کالاها و خدمات در ایران» که در معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه شده است، روش قیمت‌گذاری بر مبنای هزینه اضافی^۲ را که مبنای قیمت‌گذاری اداری در ایران است، بررسی کرده و به معایب این شیوه قیمت‌گذاری که شامل عدم توجه به نیروهای بازار، ایجاد اختلال در تخصیص منابع و کاهش کیفیت کالاهاست، اشاره کرده است. غنی‌نژاد و صحافی

۱. در بخش‌های مختلف این مطالعه منظور از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی، سبد تهیه شده توسط اداره آمار بانک مرکزی بر اساس سال پایه ۱۳۹۰=۱۰۰ می‌باشد.

۲. در این روش قیمت‌گذاری، قیمت‌ها را با اضافه کردن سطوح سود از پیش تعیین‌شده به قیمت تمام شده محصول محاسبه می‌کنند.

(۱۳۹۳)، در پژوهشی با عنوان «آسیب‌شناسی قیمت‌گذاری از منظر قوانین و نهادهای کشور» که در نخستین کنفرانس اقتصاد ایران ارائه شد، با بررسی تاریخچه و وضعیت قوانین و نهادهای قیمت‌گذاری دولتی در ایران، چگونگی قیمت‌گذاری دولتی در صنایع منتخب پتروشیمی، فولاد و آهن را بررسی کرده‌اند. یافته‌های آنها نشان می‌دهد که قیمت ارزان خوراک پتروشیمی‌ها و صنایع فولاد باعث کاهش بهره‌وری و بالارفتن حاشیه سود این صنایع شده است. فیضی، سالاری و مغنی (۱۳۹۴)، نیز در مقاله خود نظام فعلی قیمت‌گذاری دولتی را که توسط سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان رهبری می‌شود، به دلیل اتکا بر روش هزینه تمام‌شده در تضاد با بهره‌وری و کاهش قیمت تمام‌شده می‌دانند. در مجموع، بررسی مطالعات انجام شده در ایران نشان می‌دهد بیشتر مطالعات به نقد شیوه فعلی قیمت‌گذاری دولتی که بر مبنای هزینه تمام شده است، پرداخته‌اند و این شیوه را مانعی در راه افزایش بهره‌وری می‌دانند. هر چند - همان‌طور که در بخش بعدی در بررسی قیمت‌گذاری اداری در اتحادیه اروپا ارائه می‌شود - وجود قیمت‌گذاری دولتی حداقل در کالاهای عمومی که بازار عموماً با شکست مواجه می‌شود، در کشورهای اروپایی متداول است.

در سطح بین‌المللی مطالعات متنوعی انجام شده که در ادامه به صورت کوتاه به نتایج برخی از این پژوهش‌ها اشاره می‌شود. دکسر، لوی و نالت^۱ (۱۹۹۳)، در مقاله خود نتیجه گرفتند که تحولات قیمت‌های آزاد در مقایسه با قیمت‌های اداری همبستگی بیشتری با تحولات عرضه پول دارد. همچنین، آنها نتیجه‌گیری کردند که قیمت‌های آزاد بسیار سریع‌تر به نرخ رشد عرضه پول واکنش نشان می‌دهد. برنچی و ویرتز^۲ (۲۰۰۶)، به این نتیجه رسیدند که وجود مالیات‌های غیرمستقیم و قیمت‌های اداری در اتحادیه اروپا تأثیر مهمی در روند نرخ تورم در اتحادیه اروپا داشته و یکی از عوامل مهم در پایداری نرخ تورم در اروپا بوده‌اند. آنها سهم قیمت‌های اداری را در شاخص بهای هماهنگ مصرف‌کننده^۳ در سال ۲۰۰۶ به میزان ۱۵/۴ درصد محاسبه کردند (قیمت‌های کاملاً اداری سهمی

1. Albert S.Dexter, Maurice D.Levi, Barrie R.Nault

2. Mariagnese Branchi, Christine Wirtz

3. HICP (Harmonized Index of Consumer Prices)

برابر ۳/۵ واحد درصد و قیمت‌های عمدتاً اداری سهمی برابر ۱۱/۹ واحد درصد داشتند). سوزانی^۱ (۲۰۰۹)، در مقاله خود با عنوان «آیا قیمت‌های اداری در مقابل بازار هستند؟» در پاسخ به این پرسش نتیجه می‌گیرد که اگرچه در ظاهر قیمت‌های اداری در مقابل قیمت‌های بازار هستند، اما بسته به شرایط خاص بازار، روشی که برای کنترل قیمت‌ها انتخاب می‌شود، سطح قیمت‌های اداری در قیاس با سطح قیمت‌های بازار، ساختار هزینه‌ای بنگاه‌ها و هدف از اعمال قیمت‌های اداری، می‌تواند نتایج متفاوتی در پی داشته باشد. فردریش فرتزر^۲ (۲۰۱۱)، در مقاله‌ای با عنوان «قیمت‌های اداری، تورم و چرخه‌های اقتصادی-وضعیت‌های انتخاب شده»، اقدام به محاسبه و بررسی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری در کشور اتریش و مقایسه آن با کشورهای دیگر عضو اتحادیه اروپا کرده است. وی در این مقاله به اهمیت کالاها و خدمات مصرفی اداری در اتحادیه اروپا اشاره می‌کند که در سال ۲۰۱۱ وزنی در حدود ۱۱ درصد از شاخص هم‌هنگ قیمت مصرف‌کننده^۳ را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین، مطابق یافته‌های این گزارش، شوک‌های هزینه تأثیر مهمی در نرخ تورم قیمت‌های بازاری دارند ولی اثرگذاری آنها بر قیمت‌های اداری به لحاظ آماری معنادار نیست.

۳. مطالعه موردی: چگونگی محاسبه شاخص بهای اقلام اداری در اتحادیه اروپا

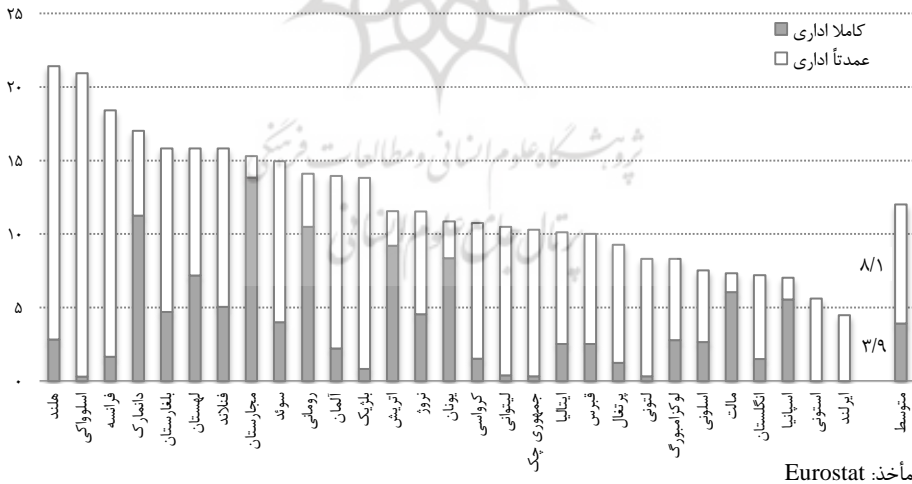
در این بخش، به بررسی تحولات قیمتی اقلام اداری در کشورهای عضو اتحادیه اروپا پرداخته می‌شود. در اتحادیه اروپا نرخ تورم کالاها و خدمات مصرفی توسط شاخص بهای هم‌هنگ مصرف‌کننده (HICP) محاسبه می‌شود. عبارت «هم‌هنگ» به این معناست که این شاخص در تمامی کشورهای عضو اتحادیه اروپا با یک روش تولید می‌شود و امکان مقایسه میان کشورهای عضو اتحادیه اروپا را فراهم می‌آورد. به‌منظور بررسی تحولات قیمتی اقلام اداری، شاخص بهای هم‌هنگ مصرف‌کننده اداری (HICP-AP) از ابتدای سال ۲۰۰۲ در اتحادیه اروپا برای کشورهای عضو اتحادیه منتشر می‌شود. این شاخص در برگیرنده اقلامی از سبد شاخص بهای هم‌هنگ مصرف‌کننده (HICP) است که قیمت آنها یا به صورت مستقیم توسط دولت تعیین می‌شود (اقلام کاملاً اداری) و یا اینکه تحت تأثیر

1. Patricia de Suzzoni
2. Friedrich Fritzer
3. HICP

تصمیمات دولت است (عمدتاً اداری). بر اساس آخرین تغییرات در سال ۲۰۱۷، اقلام اداری مورد حمایت در کشورهای عضو اتحادیه اروپا شامل ۹۳ قلم کالا و خدمت از نزدیک به ۷۰۰ قلم کالا و خدمت موجود در سبد شاخص هماهنگ مصرف‌کننده است. مجموع ضرایب اهمیت اقلام یادشده در میان کشورهای اروپایی کاملاً متفاوت بوده و از ۴/۵ درصد در ایرلند تا ۲۱ درصد در اسلواکی متغیر است و در کل اتحادیه اروپا متوسط ۱۲ درصد دارد.

در نمودار ۱، ضرایب اهمیت اقلام کاملاً اداری و عمدتاً اداری برای کشورهای عضو اتحادیه اروپا استخراج و ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، اقلام عمدتاً اداری به‌طور متوسط ضریب اهمیت ۸/۱ درصد و اقلام کاملاً اداری ضریب اهمیت ۳/۹ درصد در شاخص هماهنگ مصرف‌کننده اتحادیه اروپا داشته که نشان‌دهنده سهم بالاتر اقلام عمدتاً اداری نسبت به اقلام کاملاً اداری است؛ همچنین، برای نمونه فهرستی از اقلام به تفکیک «کاملاً اداری» و «عمدتاً اداری» برای کشورهای منتخب اتحادیه اروپا در جدول ۱، ارائه شده است.

نمودار ۱. ضرایب اهمیت اقلام اداری به تفکیک کاملاً اداری و عمدتاً اداری از کل سبد مصرفی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا بر اساس ضرایب اهمیت سال ۲۰۱۷ (درصد)

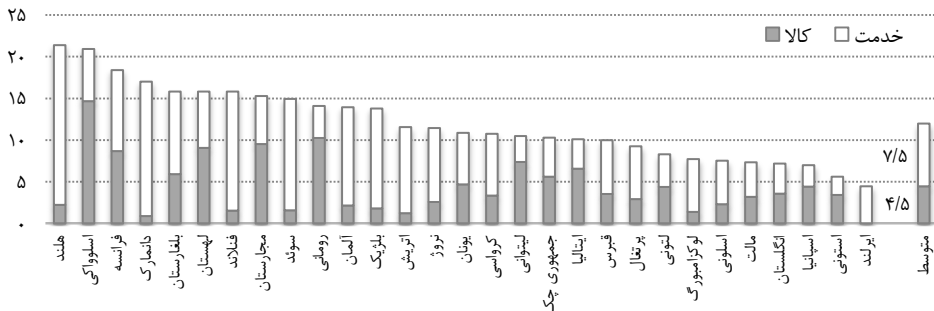
جدول ۱. ارقام اداری به تفکیک کاملاً اداری و عمدتاً اداری
برای کشورهای منتخب عضو اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۷

نام کشور	نوع	ارقام به تفکیک کاملاً اداری و عمدتاً اداری
فرانسه	کاملاً اداری	عرضه آب، جمع‌آوری زباله، جمع‌آوری فاضلاب، حمل و نقل ترکیبی مسافر.
	عمدتاً اداری	تونون و تنباکو، برق، گاز، کالاهای داروخانه‌ای، سایر محصولات پزشکی، لوازم و تجهیزات درمانی، خدمات بهداشتی و درمانی، خدمات دندانپزشکی، خدمات بیمارستانی، سایر خدمات مربوط به تجهیزات حمل و نقل شخصی، خدمات پستی، تحصیل، حمایت اجتماعی، سایر خدمات.
آلمان	کاملاً اداری	عرضه آب، حمل و نقل ترکیبی مسافر.
	عمدتاً اداری	جمع‌آوری زباله، جمع‌آوری فاضلاب، سایر خدمات مربوط به مسکن، کالاهای داروخانه‌ای، خدمات بهداشتی و درمانی، خدمات دندانپزشکی، خدمات بیمارستانی، حمل و نقل جاده‌ای مسافر، خدمات فرهنگی، تحصیل، حمایت اجتماعی، سایر خدمات.
بلژیک	کاملاً اداری	جمع‌آوری زباله، جمع‌آوری فاضلاب.
	عمدتاً اداری	عرضه آب، کالاهای داروخانه‌ای، خدمات بهداشتی و درمانی، خدمات دندانپزشکی، خدمات بیمارستانی، حمل و نقل مسافر با قطار، حمل و نقل جاده‌ای مسافر، حمل و نقل ترکیبی مسافر، خدمات پستی، تحصیل، حمایت اجتماعی، سایر خدمات.

مأخذ: Eurostat

در نمودار ۲، ضرایب اهمیت ارقام اداری اتحادیه اروپا به تفکیک گروه‌های کالا و خدمت استخراج و ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، خدمات اداری به‌طور متوسط سهمی برابر با ۷/۵ درصد از شاخص هماهنگ مصرف‌کننده اروپا داشته که نشان می‌دهد در کشورهای عضو اتحادیه اروپا گروه‌های خدمات نسبت به گروه‌های کالایی (که سهم ۴/۵ درصد دارند) بیشتر مورد حمایت قیمت‌گذاری قرار می‌گیرند. در جدول ۲ نیز فهرستی از ارقام اداری در اتحادیه اروپا به تفکیک کالا و خدمت برای کشورهای منتخب ارائه شده است.

نمودار ۲. ضرایب اهمیت اقلام اداری به تفکیک کالا و خدمت در سبد مصرف در کشورهای عضو اتحادیه اروپا
بر اساس ضرایب اهمیت سال ۲۰۱۷ (درصد)

مأخذ: Eurostat

جدول ۲. اقلام اداری به تفکیک کالا و خدمت برای کشورهای عضو اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۷

نام کشور	نوع	اقلام به تفکیک کالا و خدمت
فرانسه	کالا	عرضه آب، توتون و تنباکو، برق، گاز، کالاهای داروخانه‌ای، سایر محصولات پزشکی، لوازم و تجهیزات درمانی.
	خدمت	جمع‌آوری زباله، جمع‌آوری فاضلاب، حمل و نقل ترکیبی مسافر، خدمات بهداشتی و درمانی، خدمات دندانپزشکی، خدمات بیمارستانی، سایر خدمات مربوط به تجهیزات حمل و نقل شخصی، خدمات پستی، تحصیل، حمایت اجتماعی، سایر خدمات.
آلمان	کالا	عرضه آب، کالاهای داروخانه‌ای.
	خدمت	حمل و نقل ترکیبی مسافر، جمع‌آوری زباله، جمع‌آوری فاضلاب، سایر خدمات مربوط به مسکن، خدمات بهداشتی و درمانی، خدمات دندانپزشکی، خدمات بیمارستانی، حمل و نقل جاده‌ای مسافر، خدمات فرهنگی، تحصیل، حمایت اجتماعی، سایر خدمات.
بلژیک	کالا	عرضه آب، کالاهای داروخانه‌ای.
	خدمت	جمع‌آوری زباله، جمع‌آوری فاضلاب، خدمات بهداشتی و درمانی، خدمات دندانپزشکی، خدمات بیمارستانی، حمل و نقل مسافر با قطار، حمل و نقل جاده‌ای مسافر، حمل و نقل ترکیبی مسافر، خدمات پستی، تحصیل، حمایت اجتماعی، سایر خدمات.

مأخذ: Eurostat

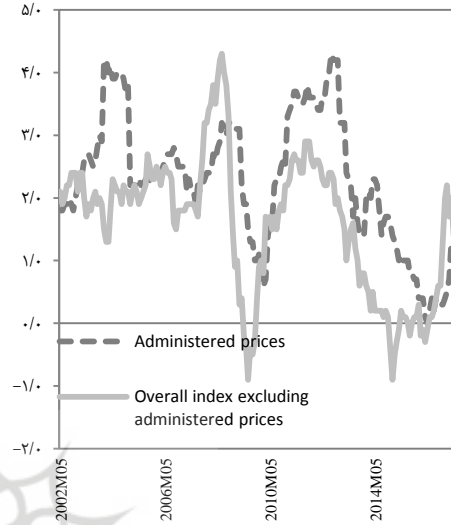
مقایسه نرخ تورم نقطه به نقطه اقلام اداری و غیراداری در منطقه یورو از سال ۲۰۰۲ تا سال ۲۰۱۸ نشان می‌دهد که در بیشتر دوره‌های زمانی نرخ تورم شاخص بهای اقلام اداری در سطحی بالاتر از نرخ تورم شاخص بهای اقلام غیراداری بوده، به طوری که میانگین نرخ تورم شاخص بهای اقلام اداری

برابر با ۲/۲ درصد و میانگین نرخ تورم شاخص بهای اقلام غیراداری برابر ۱/۶ درصد در طول بازه زمانی مورد بررسی بوده است (نمودار ۳). علت این موضوع را باید در پایداری بیشتر نرخ تورم شاخص بهای اقلام اداری جست. فریتزر (۲۰۱۱) در مطالعه خود که بر روی قیمت‌های اداری در اتحادیه اروپا و کشور اتریش انجام داد، نتیجه می‌گیرد که نرخ تورم نقطه به نقطه شاخص بهای اقلام اداری در منطقه یورو پایدارتر از نرخ تورم نقطه به نقطه شاخص بهای اقلام غیراداری است؛ اما هنگام افزایش نرخ تورم همانند آنچه در سال ۲۰۰۷ اتفاق افتاد، نرخ تورم شاخص بهای اقلام غیراداری در سطح بالاتری از نرخ تورم شاخص بهای اقلام اداری قرار گرفته است که علت آن، تعدیل کمتر اقلام اداری در قیاس با اقلام غیراداری به‌هنگام افزایش‌های شدید نرخ تورم است.^۱

در نمودار ۴، نرخ تورم نقطه به نقطه شاخص هماهنگ مصرف‌کننده و سهم تورم نقطه به نقطه شاخص بهای اقلام اداری از این تورم در منطقه یورو رسم شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، شاخص بهای اقلام اداری سهم قابل توجهی از نرخ تورم شاخص هماهنگ مصرف‌کننده منطقه یورو را تشکیل داده است. متوسط ضرایب اهمیت شاخص بهای اداری در سبد شاخص هماهنگ مصرف‌کننده در سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۸ برابر با ۱۳/۰ درصد بوده است. از آنجا که در این دوره زمانی تورم نقطه به نقطه شاخص بهای اقلام اداری به‌طور متوسط سهمی برابر ۰/۳ واحد درصد (۱۷/۶ درصد) از متوسط ۱/۷ درصدی تورم نقطه به نقطه شاخص هماهنگ مصرف‌کننده را به خود اختصاص داده است، بنابراین، اقلام اداری سهم قابل توجهی از تورم نقطه به نقطه شاخص هماهنگ مصرف‌کننده را به خود اختصاص داده‌اند.

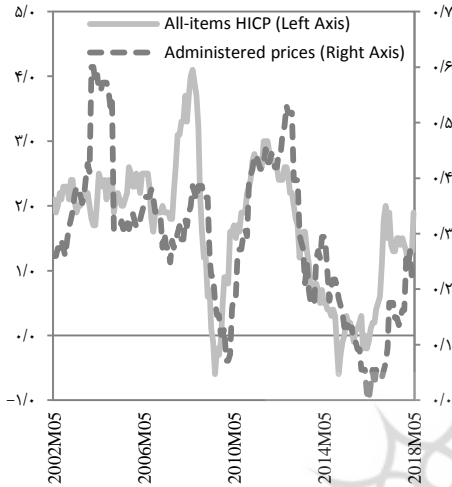
1. Fritzer, Friedrich. (2011).

نمودار ۳. نرخ تورم نقطه به نقطه شاخص بهای اقلام اداری و غیراداری در منطقه یورو (۲۰۱۵=۱۰۰) (درصد)

مأخذ: Eurostat

نمودار ۴. سهم تورم نقطه به نقطه شاخص بهای اقلام اداری از شاخص هماهنگ مصرف‌کننده در منطقه یورو (درصد - واحد درصد)

۴. شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اقلام اداری (CPI-A) در ایران

۴-۱. مبانی استخراج شاخص بهای اقلام مصرفی اداری (CPI-A)

قیمت‌گذاری اقلام اساسی در ایران، تاریخچه‌ای طولانی داشته و در نیم قرن پیشین دولت‌ها بر اساس مقتضیات زمان فهرستی از اقلام اساسی برای قیمت‌گذاری اداری را در نظر گرفته‌اند که بررسی سیر تاریخی قیمت‌گذاری اداری در این مجال نمی‌گنجد. فارغ از سیر تاریخی موضوع، بررسی قوانین موجود نشان می‌دهد در زمینه تنظیم بازار و قیمت‌گذاری اقلام اساسی دو ماده قانونی وجود دارد؛ نخستین ماده قانونی به تبصره ۳ ماده واحده قانون اصلاح قانون تعزیرات حکومتی (مصوب ۱۳۷۳) بر می‌گردد که بر اساس این ماده قانونی، دولت می‌تواند در موارد لزوم، تصمیمات مراجع قیمت‌گذاری و تعیین شبکه‌های توزیع را هماهنگ و اصلاح نماید. در ماده قانونی دیگر با عنوان ماده ۲۱ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت ۲ و در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴

قانون اساسی (مصوب سال ۱۳۹۳)، قیمت‌گذاری اداری به کالاها و خدمات عمومی، انحصاری، کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود شده است.

در راستای مواد قانونی پیش‌گفته و به منظور ایجاد هماهنگی و وحدت رویه در قیمت‌گذاری کالاها و خدمات، ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها در سال ۱۳۹۴ مصوبه‌ای در خصوص تعیین اولویت‌های قیمت‌گذاری کالاها و خدمات تحت حمایت قیمتی دولت را به تصویب رساند. طبق این مصوبه، کالاها و خدمات به منظور تبیین چگونگی حمایت دولت، به چهار گروه کلی شامل کالاها و خدمات اولویت اول، کالاها و خدمات اولویت دوم، کالاها و خدمات صنفی و کالاها و خدمات مبتنی بر نظام عرضه و تقاضا تقسیم‌بندی می‌شوند. مصوبه یادشده در حال حاضر نیز برقرار بوده و مبنای عملکرد دولت در کنترل و نظارت بر قیمت کالاها و خدمات است.

گروه نخست، به کالاها و خدمات اساسی اختصاص داشته و قیمت‌گذاری آنها توسط سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان صورت می‌پذیرد که طبق آن عرضه‌کنندگان و تولیدکنندگان مربوطه ملزم به اعمال قیمت‌های مصوب سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان هستند.

در گروه دوم، کالاها و خدماتی قرار دارند که نسبت به گروه نخست از درجه اهمیت نسبی کمتری به لحاظ استراتژیک بودن قرار داشته که در این مورد قیمت کالاها و خدمات تنها مورد پایش مستمر قرار گرفته و توسط نیروهای عرضه و تقاضا در بازار تعیین می‌شود و تنها در صورت لزوم به اولویت نخست منتقل می‌شوند. در این راستا، قیمت کالاها و خدمات اولویت دوم به صورت منظم از سوی تولیدکنندگان، عرضه‌کنندگان و سازمان‌های مربوطه به سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان ارسال می‌شود و این سازمان با بررسی قیمت‌ها مانع از افزایش‌های نامتعارف آنها می‌شود. میزان افزایش قیمت اقلام اولویت دوم نیز همانند اولویت نخست، محدوده مشخصی داشته و متناسب با نرخ تورم سالانه تعیین می‌شود. به‌طور مثال، در بررسی انجام‌شده، این محدوده قیمتی در سال ۱۳۹۶ در حدود ۱۰ درصد بوده و افزایش قیمت اقلام اولویت دوم خارج از بازه یادشده امکان‌پذیر نبوده است.

گروه سوم، متعلق به کالاها و خدماتی است که چگونگی قیمت‌گذاری آنها به عهده اصناف گذاشته شده و مطابق دستورالعمل نرخ‌گذاری کالاها و خدمات صنفی، اقلام این گروه به ۳ اولویت تقسیم می‌شوند، که کالاها و خدمات اولویت نخست بالاترین اهمیت را داشته و به تدریج در اولویت‌های بعدی از درجه اهمیت آنها کاسته می‌شود.

گروه چهارم، اقلام دیگر موجود در بازار بوده که مطابق مصوبه، قیمت آنها در بازار و توسط نیروهای عرضه و تقاضا تعیین می‌شود.

قیمت‌گذاری اولویت‌های چهارگانه به شرح زیر است:

الف) قیمت‌گذاری کالاها و خدمات اولویت اول (کاملاً اداری)

بر اساس مصوبه یادشده "هرگونه افزایش قیمت کالاها و خدمات این گروه در سال جاری (سال ۱۳۹۴) تا سقف ۶ درصد (صرفاً بر اساس سهم هزینه‌های سوخت و حامل‌های انرژی، حقوق و دستمزد و ... در قیمت تمام شده کالاها و خدمات) با تصویب سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و بیش از آن پس از تأیید سازمان مذکور (هیأت تعیین و تثبیت قیمت‌ها) مستلزم اخذ مصوبه از کارگروه تنظیم بازار است."

اقلام مشمول قیمت‌گذاری مصوبه سازمان ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها در اولویت یادشده به شرح جدول ۳ بوده که به تفکیک کالا و خدمت ارائه شده است.

جدول ۳. کالاها و خدمات اولویت اول

کالا
گندم، آرد، نان، قند و شکر، مرغ، تخم مرغ، برنج، روغن نباتی، گوشت قرمز، کره، شیر خام، کودهای اوره، فسفات و پتاس، محصولات لبنی پر مصرف (شیر، ماست و پنیر)، انواع کالاهای یارانه‌ای حسب ضرورت و اعلام کارگروه تنظیم بازار.
خدمت
حمل و نقل هوایی داخلی و حمل و نقل درون شهری و برون شهری در حوزه‌های جاده‌ای و ریلی، خدمات مترتب بر برق و گاز از جمله حق انشعاب و خدمات نصب و ...، تمامی خدمات پایه ارتباطی و فناوری اطلاعات (تلفن ثابت، تلفن همراه، خدمات اینترنت)، خدمات پستی، خدمات صدور، تمدید گواهینامه، گذرنامه، و پلاک خودرو و پلیس +۱۰، خدمات پیشخوان دولت، تعرفه سازمان سنجش و استاندارد، خدماتی که حسب قانون، تعیین نرخ آنها به کمیسیون، شورا یا یکی از دستگاه‌های اجرایی دولتی محول شده است.

مأخذ: مصوبه هجدهمین جلسه ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۰۶.

در جدول ۴، کالاها و خدمات متناظر جدول مصوبه سازمان هدفمندی یارانه‌ها بر اساس ریز اقلام سبد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی ارائه شده است:

جدول ۴. تطبیق کالاها و خدمات اولویت اول با اقلام شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی

گروه	اقلام کالایی در CPI	دستگاه متولی
خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	نان تافتون، نان لواش، نان سنگک، نان بربری، نان ماشینی، روغن نباتی جامد، روغن نباتی مایع، قندکله‌ای، شکر، شیر پاستوریزه، ماست پاستوریزه، پنیر پاستوریزه، کره پاستوریزه، برنج ایرانی درجه ۱، برنج ایرانی درجه ۲، برنج خارجی، گوشت گوسفند و بز تازه با استخوان، گوشت گاو و گوساله تازه بی‌استخوان، گوشت مرغ، تخم مرغ.	سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان
سوخت	آب مصرف خانگی، برق مصرف خانگی، گاز انشعاب شهری مصرف خانگی، بنزین اتومبیل سواری.	هیأت دولت
اقلام دارویی	داروهای ضد بیماری‌های عفونی، داروهای اعصاب، داروهای هورمونی، داروهای قلبی و عروقی، داروهای گوارشی و متابولیک، داروهای تنفسی، داروهای ادراری تناسلی، داروهای ضد سرطان و تنظیم ایمنی، داروهای پوستی، داروهای خونی، داروهای عضلانی اسکلتی.	سازمان غذا و دارو
گروه	اقلام خدمتی در CPI	دستگاه متولی
حمل و نقل	کرایه مترو، کرایه مسافرت داخل کشور با قطار، کرایه اتوبوس در داخل شهر، کرایه تاکسی در داخل شهر، کرایه مسافرت داخل کشور با اتوبوس، کرایه تاکسی سرویس در داخل شهر، کرایه مسافرت داخل کشور با هواپیما، کرایه مسافرت به خارج از کشور با هواپیمای داخلی.	سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، وزارت راه و شهرسازی، شهرداری، راه آهن
ارتباطات	هزینه پست، هزینه مکالمه تلفن داخل شهر، هزینه مکالمه تلفن بین شهری، هزینه مکالمه تلفن به خارج از کشور، هزینه مکالمه تلفن همراه، هزینه استفاده از اینترنت، هزینه شارژ سیم کارت اعتباری.	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
خدمات بهداشتی و درمانی	ویزیت پزشک عمومی، ویزیت پزشک متخصص، پرکردن دندان، روت کانال، روکش دندان، رتدسنسی، کشیدن دندان، رادیولوژی، سونوگرافی، فیزیوتراپی، آزمایش و تجزیه، تزریق آمپول، ام.آر.آی، هزینه عمل آپاندیس، هزینه عمل سزارین، کرایه تخت خواب در بیمارستان خصوصی، کرایه تخت خواب در بیمارستان دولتی.	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
سایر خدمات	بلیت سینما، کارمزد بیمه شخص ثالث، کارمزد بیمه بدنه، هزینه تهیه اسناد ازدواج، هزینه صدور گذرنامه، هزینه محضر برای خرید اتومبیل.	-

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا. و مصوبه ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها.

ب) قیمت‌گذاری کالاها و خدمات اولویت دوم

بر اساس مصوبه یادشده "کالاها و خدمات این گروه مشمول رصد، پایش و نظارت مستمر روند تأمین، توزیع، موجودی و قیمت بازار توسط دستگاه‌های مسئول تنظیم بازار ذریبط حسب مورد وزارتخانه‌های

صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، آموزش و پرورش و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (سازمان بهزیستی) همزمان سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان است و در صورت ضرورت با تصویب کارگروه تنظیم بازار به گروه اول منتقل می‌شوند". اقلام مشمول قیمت‌گذاری مصوبه ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها در اولویت دوم به تفکیک کالا و خدمت به شرح جداول بعدی است.

جدول ۵. کالاها و خدمات اولویت دوم

کالا
انواع پودرها و شوینده‌ها، لوازم و تجهیزات پزشکی، انواع واکسن‌ها و داروهای دام و طیور، شیر خشک صنعتی، کاغذ چاپ و مطبوعات، روغن موتور، لاستیک، تراکتور و کمباین، یخچال و فریزر، ماشین لباسشویی و تلویزیون، محصولات سلولوزی بهداشتی.
خدمت
آموزش رسمی (مدارس، دانشگاه‌ها و مهدهای کودک).

مأخذ: مصوبه هجدهمین جلسه ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۰۶.

در جدول زیر، کالاها و خدمات متناظر جدول مصوبه سازمان هدفمندی یارانه‌ها بر اساس ریز اقلام سبد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی ارائه شده است:

جدول ۶. تطبیق کالاها و خدمات اولویت دوم با اقلام شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی

گروه	اقلام کالایی در CPI	دستگاه متولی
-	شیر خشک کودک، یخچال و یخچال فریزر، ماشین لباسشویی، انواع تلویزیون، پودرهای شوینده، مایعات پاک‌کننده، مایعات سفیدکننده، پوشک بچه، دستمال کاغذی، کتب درسی، روزنامه، مجله.	
گروه	اقلام خدمتی در CPI	دستگاه متولی
تحصیل	شهریه مهد کودک، شهریه مدرسه غیرانتفاعی، شهریه دانشگاه.	سازمان بهزیستی/وزارت آموزش و پرورش/وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا و مصوبه ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها.

ج) قیمت‌گذاری کالاها و خدمات صنفی

بر اساس مصوبه یادشده "سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در خصوص تعیین فهرست، تعیین تعرفه کالاها و خدمات صنفی اولویت‌دار کما فی السابق بر اساس دستورالعمل نرخ‌گذاری کالاها و خدمات صنفی مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۱/۰۶/۲۷ کمیسیون هیأت نظارت می‌باشد". کالاها و خدمات این گروه به تفکیک کالا و خدمات به شرح جدول زیر است:

جدول ۷. کالاها و خدمات مشمول قیمت‌گذاری توسط اصناف

کالا
انواع شیرینی پر مصرف، زولبیا و بامیه و سایر انواع شیرینی با تشخیص کمیسیون نظارت، نان حجیم، نیمه حجیم و صنعتی.
خدمت
خدمات آرایشگران زنانه و مردانه، خدمات پنجره‌گیری و تعویض روغن، خدمات مکانیسین‌های اتومبیل، خدمات حمل و نقل شهری، خدمات خشکشویی، خدمات مشاورین املاک، خدمات اتومبیل کرایه، توقفگاه، خدمات تأسیسات فنی، خدمات تعمیر و موتور سیکلت، خدمات نمایشگاه‌های اتومبیل، خدمات قالیشویی، خدمات وانت بار و پیک موتوری، شارژ کپسول آتش نشانی، خدمات ساختمانی، خدمات آموزشگاه‌های رانندگی، خدمات کامپیوتری، خدمات عکاسان، خدمات تعمیر کاران لوازم برقی و صوتی و تصویری، خدمات فتوکپی، خیاط مردانه و زنانه، رستوران و تالار پذیرایی، فیلمبرداران مجالس، عینک‌سازی و تعمیر عینک.

مأخذ: دستورالعمل نرخ‌گذاری کالاها و خدمات صنفی مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۱/۰۶/۲۷.

در جدول ۸، کالاها و خدمات متناظر جدول مصوبه سازمان هدفمندی یارانه‌ها بر اساس ریز اقلام سبد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی ارائه شده است:

جدول ۸. تطبیق کالاها و خدمات صنفی با اقلام شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی

اقلام کالایی در CPI
شیرینی خشک، شیرینی تر.
اقلام خدمتی در CPI
اجرت دوخت لباس زنانه، اجرت دوخت لباس مردانه، اجرت لباس شویی و اطو کشی لباس، اجرت یک روز بنای سفت‌کار، اجرت یک روز کارگر ساده ساختمانی، اجرت نقاش ساختمان، اجرت آسفالت‌کار، اجرت مقنی، اجرت سیمان‌کار، اجرت کاشی‌کار، اجرت گچ‌کار، اجرت کارگر ماهر لوله‌کش، اجرت کارگر ماهر برق‌کار، اجرت شست و شوی فرش، شست و شوی اتومبیل سواری، تنظیم موتور اتومبیل سواری، اجرت تعویض دیسک و صفحه کلاچ اتومبیل سواری، نقاشی کامل یک گلگیر اتومبیل سواری، تعلیم رانندگی اتومبیل سواری، کرایه اسباب‌کشی در داخل شهر، هزینه چاپ عکس دیجیتال و معمولی، هزینه اقامت در هتل، هزینه اقامت در مهمان‌پذیر، اجرت اصلاح موی سر آقایان، اجرت اصلاح موی سر بانوان.

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا. و مصوبه ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها.

د) قیمت‌گذاری سایر کالاها و خدمات (کالا و خدمات مبتنی بر عرضه و تقاضای بازار) بر اساس مصوبه یادشده "ترخ‌گذاری سایر کالاها و خدمات تابع شرایط عرضه و تقاضا بوده و با رعایت ضوابط قیمت‌گذاری هیأت تعیین و تثبیت قیمت‌ها و درصدهای سود مصوب، رأساً توسط واحدهای تولیدی، توزیعی و خدمات صورت می‌گیرد و در صورت دریافت شکایت و افزایش غیرمتعارف، سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان مسئول رسیدگی خواهد بود".

در بخش بعدی بر اساس اولویت‌های سازمان هدفمندی یارانه‌ها و قضاوت‌های کارشناسی، شاخص بهای اقلام مصرفی اداری برای اقتصاد ایران محاسبه می‌شود.

۲-۴. استخراج سبد شاخص بهای اقلام مصرفی اداری (CPI-A) در ایران

به منظور محاسبه شاخص بهای اقلام مصرفی اداری پیش از هر چیز تعیین اقلام مشمول قیمت‌گذاری دولتی از میان ۳۸۵ قلم کالا و خدمت شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (۱۳۹۰=۱۰۰) ضروری است. اقلام اولویت نخست به این دلیل که قیمت‌گذاری آن‌ها به‌طور مستقیم توسط سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان انجام می‌پذیرد، در زمره اقلام اداری جای می‌گیرند؛ اما در مذاکرات صورت گرفته با کارشناسان دفتر بررسی قیمت سازمان حمایت، قیمت‌گذاری اقلام برنج ایرانی درجه ۱، برنج ایرانی درجه ۲، برنج خارجی، گوشت گوسفند و بز تازه با استخوان، گوشت گاو و گوساله تازه بی استخوان به‌رغم اینکه در اولویت نخست قرار دارند، هم‌اکنون به دلیل پیچیدگی‌هایی که در بازار این محصولات قرار دارد، خارج از کنترل این سازمان است، بنابراین، بر این اساس در این مطالعه اقلام پیش‌گفته از فهرست اقلام اداری حذف شده و به گروه ۴ منتقل شده‌اند. در خصوص آموزش رسمی نیز که شامل شهریه مدارس، دانشگاه‌ها و مهدهای کودک است و در اولویت دوم مصوبه قرار گرفته‌اند، قیمت خدمات یادشده به‌طور مستقیم توسط سازمان حمایت تعیین نمی‌شود، اما به این دلیل که نهادهای متولی قیمت‌گذاری خدمات یادشده که شامل وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است، نهادهایی دولتی هستند، بنابراین، در این مطالعه این اقلام به اولویت نخست منتقل شده و در زمره اقلام کاملاً اداری قرار گرفته‌اند.

در مجموع، بر اساس اصلاحات صورت گرفته در فهرست ستاد هدفمندی یارانه‌ها، تمام اقلام شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی را می‌توان به چهار گروه اولویت نخست، اولویت دوم، گروه

صنفا و گروه مبتنی بر عرضه و تقاضای بازار تقسیم‌بندی کرد که در آن اقلام اولویت نخست با ۷۱ قلم کالا و خدمت و با مجموع ضریب اهمیت ۲۶/۲ درصد با عنوان اقلام کاملاً اداری و اقلام اولویت دوم نیز با ۱۲ قلم کالا و خدمت و با مجموع ضریب اهمیت ۲/۶ درصد به عنوان اقلام عمدتاً اداری جای می‌گیرند. بنابراین، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری از مجموع اقلام اولویت‌های اول و دوم ساخته می‌شود که در مجموع شامل ۸۳ قلم کالا و خدمت با ضریب اهمیت ۲۸/۸ درصد است. در جدول زیر، فهرست اقلام اولویت اول و دوم (کاملاً اداری و عمدتاً اداری) به تفکیک کالا و خدمت ارائه شده است. هر چند باید این نکته را مد نظر داشت که شاخصی که از این طریق محاسبه می‌شود، تقریبی بوده و با اعمال قضاوت‌های کارشناسی و به‌ویژه دریافت نظرات دستگاه‌هایی مانند سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و نیز مراجع دریافت آمار قیمت کالا و خدمات نظیر اداره آمار بانک مرکزی ج.ا.ا، امکان افزایش دقت در استخراج اقلام اداری در سبد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی وجود دارد.

جدول ۹. فهرست کالاهای کاملاً اداری و عمدتاً اداری

گروه	دستگاه متولی	اقلام کالایی در CPI	ضریب اهمیت در شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (درصد)
کاملاً اداری	سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان	نان تافتون، نان لواش، نان سنگک، نان بربری، نان ماشینی، روغن نباتی جامد، روغن نباتی مایع، قندکله‌ای، شکر، گوشت مرغ، تخم مرغ، شیر پاستوریزه، ماست پاستوریزه، پنیر پاستوریزه، کره پاستوریزه، شیر خشک.	۷/۵
	هیأت دولت	آب مصرف خانگی، برق مصرف خانگی، گاز انشعاب شهری مصرف خانگی، بنزین اتومبیل سواری.	۵/۰
	سازمان غذا و دارو	داروهای ضد بیماری‌های عفونی، داروهای اعصاب، داروهای هورمونی، داروهای قلبی و عروقی، داروهای گوارشی و متابولیک، داروهای تنفسی، داروهای ادراری تناسلی، داروهای ضد سرطان و تنظیم ایمنی، داروهای پوستی، داروهای خونی، داروهای عضلانی اسکلتی.	۱/۵
عمدتاً اداری		یخچال و یخچال فریزر، ماشین لباسشویی، انواع تلویزیون، مایعات پاک‌کننده، مایعات سفیدکننده، پودرهای شوینده، پوشک بچه، دستمال کاغذی، شیر خشک کودک، کتاب‌های درسی، روزنامه، مجله.	۲/۶
		جمع کالا	۱۶/۶

مآخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

جدول ۱۰- فهرست خدمات کاملاً اداری

ضریب اهمیت در شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (درصد)	اقلام خدمتی در CPI	دستگاه متولی	گروه
۲/۳	کرایه مترو، کرایه مسافرت داخل کشور با قطار، کرایه اتوبوس در داخل شهر، کرایه تاکسی در داخل شهر، کرایه مسافرت داخل کشور با اتوبوس، کرایه تاکسی سرویس در داخل شهر، کرایه مسافرت داخل کشور با هواپیما، کرایه مسافرت به خارج از کشور با هواپیمای داخلی.	سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، وزارت راه و شهرسازی، شهرداری، راه آهن	حمل و نقل
۲/۱	هزینه پست، هزینه مکالمه تلفن داخل شهر، هزینه مکالمه تلفن بین شهری، هزینه مکالمه تلفن به خارج از کشور، هزینه مکالمه تلفن همراه، هزینه استفاده از اینترنت، هزینه شارژ سیم کارت اعتباری.	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	ارتباطات
۵/۲	ویزیت پزشک عمومی، ویزیت پزشک متخصص، پر کردن دندان، روت کانال، روکش دندان، ارتدئسی، کشیدن دندان، رادیولوژی، سونوگرافی، فیزیوتراپی، آزمایش و تجزیه، تزریق آمپول، ام.آر.آی، هزینه عمل آپاندیس، هزینه عمل سزارین، کرایه تخت خواب در بیمارستان خصوصی، کرایه تخت خواب در بیمارستان دولتی.	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	خدمات بهداشتی و درمانی
۲/۱	شهریه مهد کودک، شهریه مدارس غیر انتفاعی، شهریه دانشگاه.		تحصیل
۰/۴	بلیت سینما، کارمزد بیمه شخص ثالث، کارمزد بیمه بدنه، هزینه تهیه اسناد ازدواج، هزینه صدور گذرنامه، هزینه محضر برای خرید اتومبیل.	-	سایر خدمات
۱۲/۲	جمع خدمات		
۲۸/۸	جمع کل کالا و خدمات		

کاملاً اداری

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

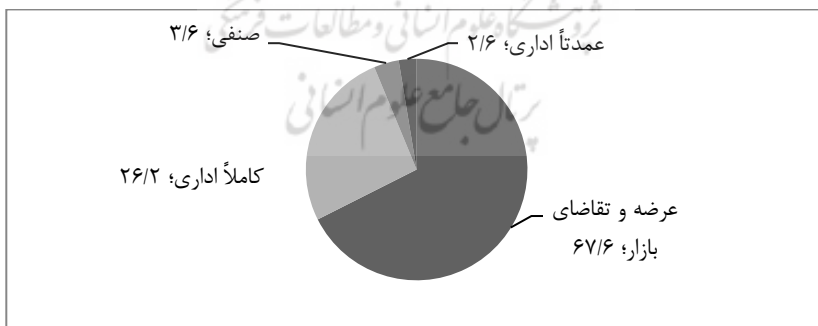
جدول ۱۱. فهرست کالاها و خدمات صنفی

ضریب اهمیت در شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (درصد)	اقلام در CPI
۳/۶	شیرینی خشک، شیرینی تر، اجرت دوخت لباس زنانه، اجرت دوخت لباس مردانه، اجرت لباسشویی و اتوکشی لباس، اجرت یک روز بنای سفت کار، اجرت یک روز کارگر ساده ساختمانی، اجرت نقاش ساختمان، اجرت آسفالت کار، اجرت مقنی، اجرت سیمان کار، اجرت کاشی کار، اجرت گچ کار، اجرت کارگر ماهر لوله کش، اجرت کارگر ماهر برق کار، اجرت شست و شوی فرش، شست و شوی اتومبیل سواری، تنظیم موتور اتومبیل سواری، اجرت تعویض دیسک و صفحه کلاچ اتومبیل سواری، نقاشی کامل یک گلگیر اتومبیل سواری، تعلیم رانندگی اتومبیل سواری، کرایه اسباب کشی در داخل شهر، هزینه چاپ عکس دیجیتال و معمولی، هزینه اقامت در هتل، هزینه اقامت در مهمان پذیر، اجرت اصلاح موی سر آقایان، اجرت اصلاح موی سر بانوان.

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

بر اساس یافته‌های گزارش، پس از استخراج ضرایب اهمیت اقلام کاملاً اداری و عمدتاً اداری و نیز استخراج ضریب اهمیت اقلام صنفی، تصویر کلی از وزن گروه‌های چهارگانه از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نمودار ۵، ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود گروه‌های عرضه و تقاضای بازار و کاملاً اداری به ترتیب با سهم‌های ۶۷/۶ و ۲۶/۲ درصد بیشترین سهم و گروه‌های صنفی و عمدتاً اداری به ترتیب با سهم ۳/۶ و ۲/۶ درصدی سهمی ناچیز از شاخص کل را به خود اختصاص داده‌اند.^۱

نمودار ۵. ضرایب اهمیت گروه‌های چهارگانه در شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (درصد)

مأخذ: محاسبات این پژوهش.

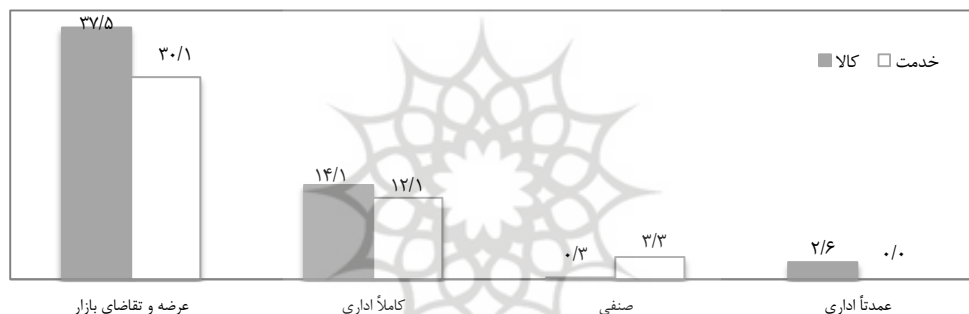
۱. مجموع ضرایب اهمیت یادشده با اعشار کامل برابر با ۱۰۰/۰ درصد است.

جدول ۱۲. سهم گروه‌های چهارگانه از ضرایب اهمیت شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی به تفکیک کالا و خدمت (درصد)

کل	خدمت	کالا	
۱۰۰	۴۶٫۳	۵۳٫۷	کاملاً اداری
۱۰۰	۰٫۰	۱۰۰	عمدتاً اداری
۱۰۰	۹۱٫۷	۸٫۳	صنفي
۱۰۰	۴۴٫۵	۵۵٫۵	عرضه و تقاضای بازار

مأخذ: محاسبات این پژوهش.

نمودار ۶. ضرایب اهمیت گروه‌های چهارگانه به تفکیک کالا و خدمت در شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (درصد)

مأخذ: محاسبات این پژوهش.

در خصوص فهرست کالاها و خدمات مصرفی اداری در ایران ملاحظات زیر را می‌توان مدنظر

داشت:

۱. بررسی سهم اقلام کاملاً اداری و عمدتاً اداری نشان می‌دهد که بیشتر اقلام مورد حمایت دولت در زمره اقلام کاملاً اداری (۲۶/۲ درصد کاملاً اداری در مقابل ۲/۶ درصد عمدتاً اداری) جای می‌گیرند که نه تنها با ماده ۲۱ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مبنی بر محدود شدن قیمت‌گذاری دولتی به کالاها و خدمات اساسی مغایر است، بلکه مقایسه آن با کشورهای دیگر جهان (سهم کالاها و خدمات مصرفی مشمول قیمت‌گذاری کاملاً اداری از شاخص هماهنگ مصرف‌کننده در اتحادیه اروپا تنها ۳/۹

درصد است) بالا بودن این رقم را نشان می‌دهد. بنابراین، به منظور کمک به ایجاد فضای رقابتی در اقتصاد، به نظر می‌رسد دولت باید به تدریج به انتقال اقلام کاملاً اداری به فهرست اقلام عمدتاً اداری اقدام نماید.

۲. مطابق مطالعات انجام شده در سطح بین‌المللی، دولت‌ها در بیشتر موارد اقدام به تعیین قیمت خدمات اساسی می‌کنند و قیمت‌گذاری کالاها در سطح کمتری است. این در حالی است که ضریب اهمیت کالاهای کاملاً و عمدتاً اداری از کل فهرست اقلام اداری در ایران ۱۶/۶ واحد درصد از ۲۸/۸ درصد بوده که رقم بالایی محسوب می‌شود و در این زمینه پیشنهاد می‌شود دولت به تدریج و پس از ایجاد بسترهای لازم، اقدام به حذف کالاها از فهرست یادشده نماید.

در عین حال، باید توجه داشت که تجربیات کشورهای پیشرو نشان می‌دهد^۱ رهاکردن بازار به‌خودی خود و بدون توسل به ابزارهای تنظیم‌گری، پیامدهای زیان‌باری در عرصه تخریب رقابت به‌همراه خواهد داشت؛ چرا که ابزار «حقوق عمومی رقابت» در جایی کاربرد دارد که بازار به خودی خود، رقابت‌پذیر باشد. به بیان دیگر، یکی از اساسی‌ترین مشکل‌های سازوکار بازار این است که به واسطه گرایش ذاتی بازیگران در زمینه دستیابی به موقعیت انحصاری، قادر نیست از تثبیت رفتارهای ضد رقابتی فعالان عرصه اقتصاد آزاد جلوگیری کند. رفتارهای ضد رقابتی مؤسسات تجاری می‌تواند به تمرکز بیش از حد ثروت در شرکت‌های اندکی منجر شود که تأثیرات زیان‌باری بر رفاه کل جامعه به‌همراه دارد. از آنجا که وجود رقابت کامل فرض تعیین‌کننده‌ای در نظریه بازار است، در صورتی که از بین برود، به شکست بازار منجر می‌شود و بنابراین، به یکسری اقدامات خارج از نظام بازار نیاز است تا مانع شکست رقابت شود. در نتیجه، بازارهای رقابت‌پذیر به عنوان محل حضور فعالان اقتصادی و تجاری، بیش از هر چیز نیازمند ضوابط و مقرراتی است تا از این طریق تجارت منصفانه

۱. تجربه آمریکا و انگلستان در تدوین «حقوق عمومی رقابت» به عنوان مهم‌ترین ابزار تنظیم‌گری برای مقابله با رفتارهای ضد رقابتی در شرایط آزادی انحصارگران از این جمله است.

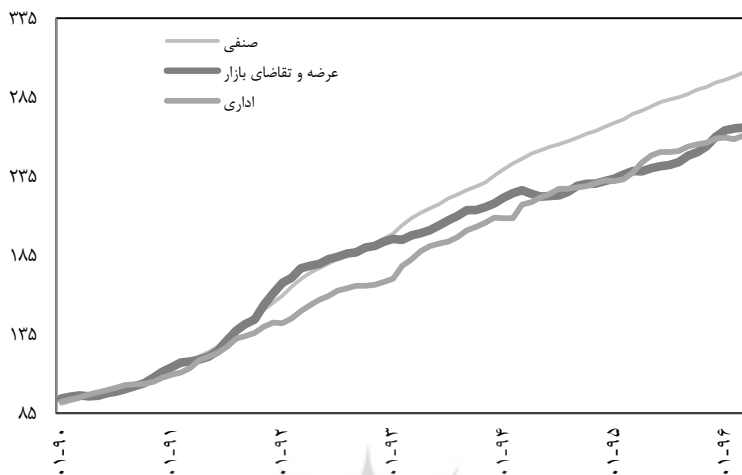
رقابت عادلانه در بازار تسهیل شود. بدین‌روی، وجود قواعد و مقررات تسهیل‌کننده رقابت و مقابله‌کننده با انحصار از شروط اساسی هر اقتصاد منسجم و مبتنی بر بازار است.

۳-۴. تحلیل شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری ایران (CPI-A)

مقایسه روند شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی اداری (CPI-A) در ایران با شاخص بهای کالاها و خدمات بازار و صنفی در سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۰ در نمودار ۷ نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، شاخص بهای اقلام مصرفی اداری به‌طور متناسب با شاخص بهای اقلام عرضه و تقاضای بازار تعیین شده است؛ بنابراین، قیمت‌گذاری اقلام اداری در ایران متناسب با روند قیمت‌های تعادلی بازار انجام گرفته است؛ اما در خصوص اقلام صنفی که سهم ناچیزی از سبد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی دارند، قیمت اقلام به مراتب بالاتر از قیمت‌های تعادلی بازار تعیین شده است، که به نظر می‌رسد ذی‌نفع بودن رؤسای اتحادیه‌ها و اصناف و انجمن‌ها عامل مسلط در رشد بیشتر شاخص قیمت این گروه نسبت به قیمت‌های تعادلی بازار بوده است.

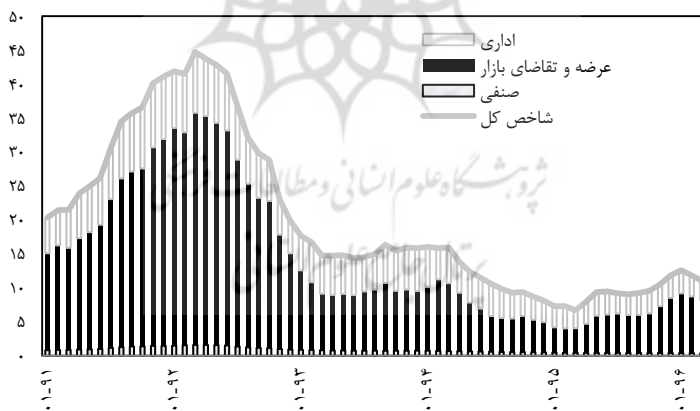
در نمودارهای ۸ و ۹، روند تورم نقطه به نقطه و سهم از تورم نقطه به نقطه به گروه‌های اداری، عرضه و تقاضای بازار و صنفی از ابتدای سال ۱۳۹۱ نشان داده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، روند نرخ تورم نقطه به نقطه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در بیشتر موارد تحت تأثیر تحولات نرخ تورم نقطه به نقطه اقلام عرضه و تقاضا بازار بوده که با توجه به ضریب اهمیت ۶۷/۶ درصدی این گروه از سبد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی کاملاً مطابق با انتظار است. در خصوص اقلام اداری نیز می‌توان به این نکته اشاره کرد که با توجه به ماهیت اقلام این گروه که توسط نهادهای نظارتی قیمت‌گذاری می‌شود، هنگام افزایش تورم در سال ۱۳۹۱، تورم نقطه به نقطه اقلام این گروه در مقایسه با اقلام عرضه و تقاضای بازار به میزان کمتری افزایش یافته و موجب کاهش سهم این گروه از تورم نقطه به نقطه شاخص کل شده است. این موضوع در خصوص روند کاهشی نرخ تورم نقطه به نقطه در سال‌های بعد از آن نیز صادق است و می‌توان مشاهده کرد که تورم نقطه به نقطه اقلام اداری در مقایسه با اقلام عرضه و تقاضای بازار با سرعت کمتری کاهش می‌یابد که باعث افزایش سهم این گروه شده است.

نمودار ۷. شاخص قیمت ارقام گروه‌های سه‌گانه (۱۳۹۰=۱۰۰)

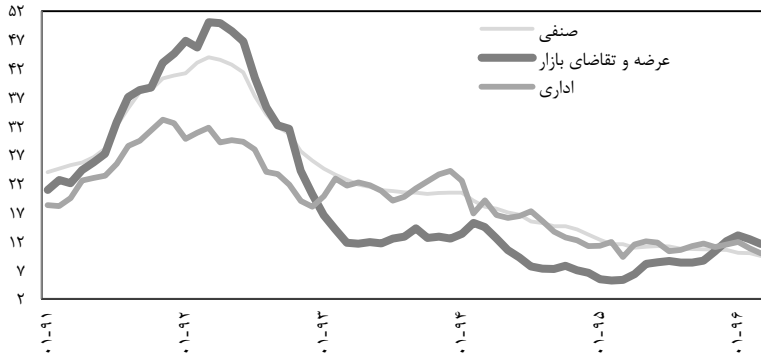
مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

نمودار ۸. سهم گروه‌های سه‌گانه از تورم نقطه به نقطه (درصد)

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

نمودار ۹. تورم نقطه به نقطه گروه‌های سه‌گانه (درصد)

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

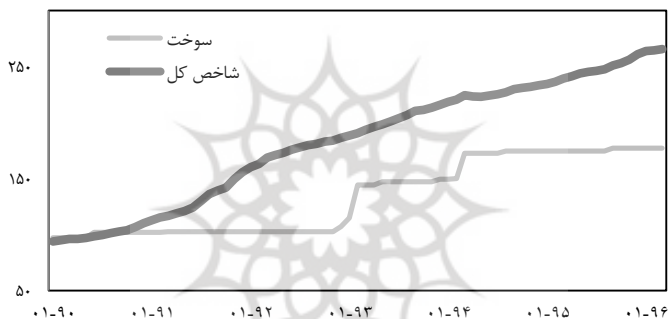
در نمودارهای ۱۰ تا ۱۶، روند تحولات شاخص بهای گروه‌های ۷ گانه اقلام کاملاً اداری با روند شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی مقایسه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود:

- ◀ مقایسه روند شاخص بهای این گروه‌ها با روند شاخص کل از ابتدای سال ۱۳۹۰ تا خردادماه ۱۳۹۶ نشان می‌دهد، شاخص بهای گروه‌های «تحصیل»، «سوخت» و «ارتباطات» کمتر از شاخص کل، شاخص بهای گروه‌های «خدمات بهداشتی و درمانی» و «حمل و نقل» به میزانی بیشتر از شاخص کل و بقیه گروه‌ها متناسب با روند شاخص کل تعدیل شده‌اند.
- ◀ در خصوص گروه «تحصیل» به‌طور کلی این موضوع موجب افزایش سطح دسترسی عموم مردم به خدمات تحصیلی می‌شود. بنابراین، تعدیل کمتر قیمت گروه تحصیل در این سال‌ها به‌طور کلی مثبت ارزیابی می‌شود.
- ◀ شاخص بهای گروه «ارتباطات» به میزان قابل توجهی کمتر از شاخص کل افزایش یافته که در بیشتر موارد متأثر از پیشرفت تکنولوژی‌های ارتباطی در دهه اخیر است. این موضوع موجب شده است که ارتباطات به سهولت بیشتری و در عین حال ارزان‌تر در اختیار مصرف‌کنندگان قرار داشته باشد.
- ◀ در خصوص گروه «سوخت» تعدیل کمتر از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی این گروه در سال‌های اخیر، افزایش بی‌رویه مصرف اقلام این گروه مانند آب، برق و بنزین را به همراه

داشته که با توجه به بحران آب، آلودگی هوا و ترافیک شهری عدم تعدیل متوازن قیمت اقلام این گروه به بحران‌های موجود دامن زده است.

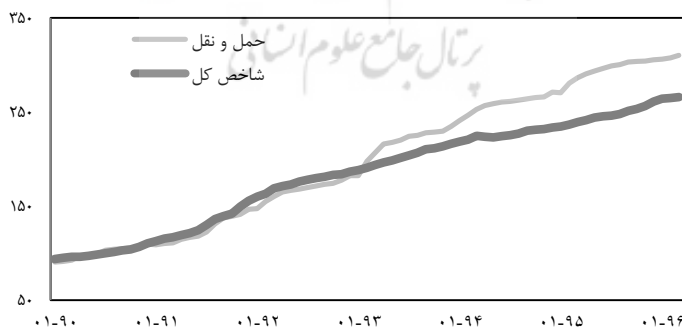
افزایش شاخص بهای گروه «حمل و نقل» به میزانی بیشتر از شاخص کل، با سیاست‌های گسترش حمل و نقل عمومی و کاهش استفاده از وسایل نقلیه شخصی در سفرهای درون و برون شهری در تضاد است. این مسئله به همراه رشد کمتر قیمت بنزین نسبت به تورم در سال‌های اخیر، باعث شده است که مردم به استفاده از وسایل حمل و نقل شخصی ترغیب شوند.

نمودار ۱۰. مقایسه شاخص بهای کاملاً اداری سوخت و شاخص کل (۱۳۹۰=۱۰۰)

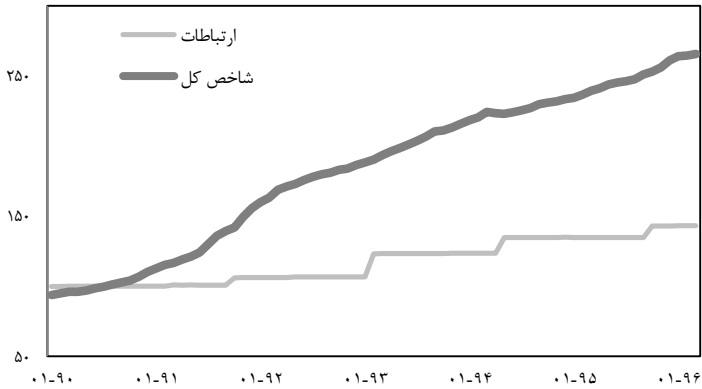
مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

نمودار ۱۱. مقایسه شاخص بهای کاملاً اداری حمل و نقل و شاخص کل (۱۳۹۰=۱۰۰)

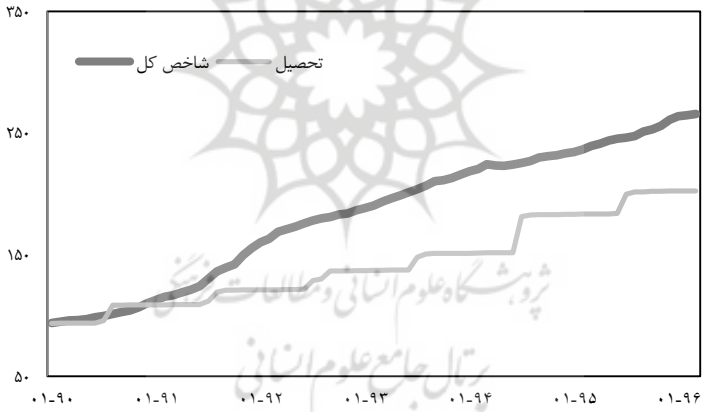
مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

نمودار ۱۲. مقایسه شاخص بهای کاملاً اداری ارتباطات و شاخص کل (۱۳۹۰=۱۰۰)

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

نمودار ۱۳. مقایسه شاخص بهای کاملاً اداری تحصیل و شاخص کل (۱۳۹۰=۱۰۰)

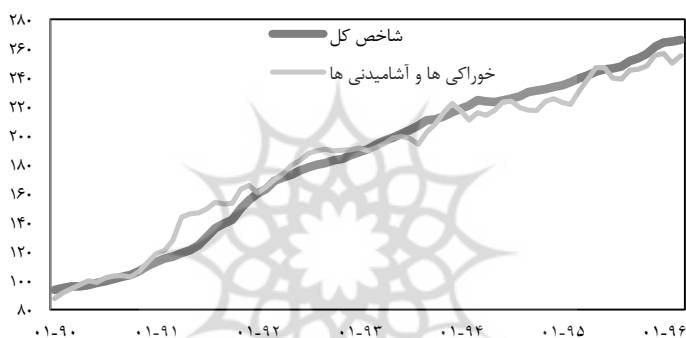

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

همان طور که در نمودار ۱۴ مشخص است، شاخص بهای گروه «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» همگام با تغییرات شاخص کل افزایش یافته است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که چگونگی قیمت‌گذاری کالاهای خوراکی‌ها و آشامیدنی‌های اداری از ابتدای سال ۱۳۹۰ به خوبی و متناسب با تغییرات بازار انجام پذیرفته است.

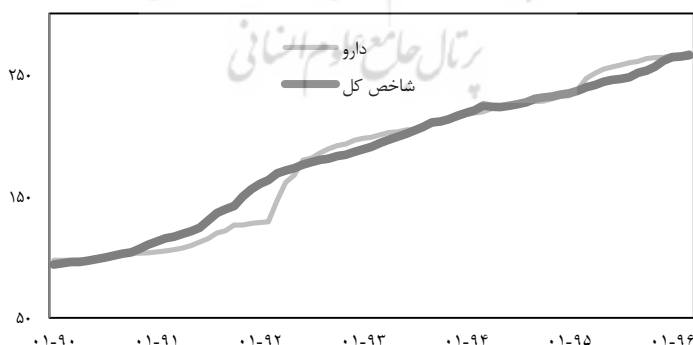
◀ شاخص بهای اقلام گروه «خدمات بهداشتی و درمانی» در سال‌های اخیر در مقایسه با اقلام دیگر شاخص کل به میزان بیشتری افزایش یافته که در بیشتر موارد مربوط به اجرای طرح نظام سلامت از سوی دولت بوده و لزوماً به معنی کاهش رفاه مصرف‌کننده نیست. با اجرای این طرح اگرچه سهم مردم از پرداخت هزینه‌های درمانی به میزان قابل توجهی کاهش یافته، اما در مقابل به دلیل افزایش قابل ملاحظه نرخ خدمات درمانی، فشار مالی اجرای طرح بر دولت و بیمه‌های درمانی وارد شده است.

نمودار ۱۴. مقایسه شاخص بهای کاملاً اداری خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و شاخص کل (۱۳۹۰=۱۰۰)

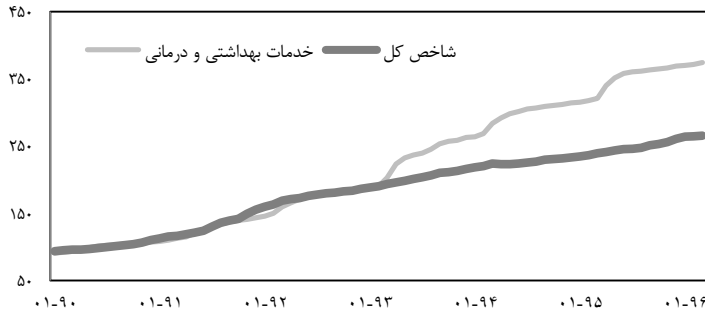
مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

نمودار ۱۵. مقایسه شاخص بهای کاملاً اداری دارو و شاخص کل (۱۳۹۰=۱۰۰)

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

نمودار ۱۶. مقایسه شاخص بهای کاملاً اداری خدمات بهداشتی و درمانی و شاخص کل (۱۳۹۰=۱۰۰)

مأخذ: بانک مرکزی ج.ا.ا.

۵. جمع‌بندی و ارائه پیشنهاد‌های سیاستی

بر اساس ماده ۲۱ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، قیمت‌گذاری کالاها و خدمات توسط دولت به کالاها و خدمات عمومی، انحصاری، کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود شده است. به‌رغم ماده قانونی یادشده که در سال ۱۳۹۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، مطابق مصوبه مورخ ۱۳۹۴/۴/۶ ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها در خصوص تعیین اولویت‌های قیمت‌گذاری اقلام دولتی، طیف وسیعی از کالاها و خدمات مورد حمایت قیمتی دولت قرار می‌گیرند که با توجه به برآوردهای انجام شده در این گزارش و پس از تطبیق فهرست کالاها و خدمات مشمول طبقه‌بندی چهارگانه ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها با سبد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی، ضریب اهمیت اقلام اداری (کاملاً اداری و عمدتاً اداری) ۷۶ گانه شناسایی شده در این گزارش برابر با ۲۸/۸ درصد بوده که مقایسه این رقم با متوسط کشورهای اتحادیه اروپا (۱۲ درصد) حاکی از بالا بودن این رقم در اقتصاد ایران و نشانه‌ای از نبود فضای رقابتی در اقتصاد ایران است. در خصوص برآورد ضریب اهمیت اقلام اداری باید این نکته را مد نظر داشت که شاخصی که از این طریق محاسبه می‌شود تقریبی بوده و با اعمال قضاوت‌های کارشناسی به‌ویژه دریافت نظرات دستگاه‌هایی مانند سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و نیز مراجع دریافت آمار قیمت کالا و خدمات نظیر اداره آمار بانک مرکزی ج.ا.ا، امکان افزایش دقت در استخراج سهم اقلام اداری در سبد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی وجود دارد.

بررسی روند شاخص بهای گروه‌های سه گانه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی نشان می‌دهد، گروه مبتنی بر عرضه و تقاضای بازار و گروه اقلام مصرفی اداری متناسب با هم افزایش یافته‌اند؛ اما شاخص گروه صنفی به میزانی بیشتر از قیمت‌های تعادلی بازار افزایش یافته که به دلیل نبود نظارت قوی دولت و متأثر از زی‌نفع بودن اصناف در اتحادیه‌ها، تمایل زیادی برای قیمت‌گذاری به میزانی بیشتر از قیمت بازار دارند.

مطابق بررسی‌های انجام شده در خصوص چگونگی دخالت دولت‌ها در فرایند قیمت‌گذاری کالاها و خدمات، به طور معمول تمرکز دولت‌ها (تجربه اتحادیه اروپا) بر تعیین قیمت خدمات اساسی بوده و کالاهای محدودی قیمت‌گذاری می‌شود؛ اما در ایران کالاها سهم بالایی از اقلام اداری را به خود اختصاص داده‌اند (نزدیک به ۵۷ درصد). بنابراین، در این زمینه پیشنهاد می‌شود دولت به تدریج و پس از رسیدن اقتصاد به شرایط ثبات نسبت به کاهش اقلام کالایی از فهرست اقلام مشمول کنترل قیمت اقدام نماید. از سوی دیگر، با توجه به رفتار متفاوت شاخص بهای اقلام گروه صنفی، بررسی چگونگی نظارت مؤثرتر بر قیمت‌گذاری اقلام این گروه به ویژه خدمات مشمول گروه یادشده ضروری است. شناسنامه‌دار شدن و رتبه‌بندی ارائه‌کنندگان خدمات، در شفاف‌سازی و کنترل کیفی و قیمتی خدمات صنفی در کشور مؤثر است.

با توجه به تحولات شاخص بهای اقلام مصرفی اداری و اثرات گسترده آن بر وضعیت رقابت‌پذیری در طرف عرضه از یک سوی و بر الگوی مصرفی جامعه و رفاه مصرف‌کنندگان از سوی دیگر، تحلیل جامع‌تر رفتار قیمت‌گذاری دولت در خصوص اقلام مصرفی اداری و اثرات آن بر تحولات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی و نیز بر رفاه تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان اهمیت فراوانی دارد. نظر به ملاحظات پیش‌گفته و با توجه به اینکه یکی از چالش‌های پیش‌رو در تحلیل تحولات اقلام مصرفی اداری نبود یک شاخص مدون به‌منظور اندازه‌گیری تحولات قیمتی این گروه است، پیشنهاد می‌شود، تولید شاخص بهای اقلام مصرفی اداری و تحلیل روند تغییرات آن به صورت منظم در دستور کار مراکز آماری تولیدکننده شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی قرار گیرد.

منابع

- گزارش ماهانه تحولات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی، بانک مرکزی ج.ا.ا.
- فیضی، امیر عباس؛ سالاری، ابراهیم و مغنی، حیدر. (۱۳۹۴). ضرورت شفاف سازی مقررات قیمت گذاری دولتی با تأکید بر تغییر ضوابط قیمت گذاری سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولید کنندگان. فصلنامه ایده های نو در علوم و فناوری، سال ۱۳۹۴.
- غنی نژاد، موسی و صحافی، شلاله. (۱۳۹۳). آسیب شناسی قیمت گذاری از منظر قوانین و نهادهای کشور. نخستین کنفرانس اقتصاد ایران.
- نجف پور، ذبیح اله. (۱۳۹۰). نگاهی به قیمت گذاری کالاها و خدمات در ایران. دفتر تحقیقات و سیاست های بخش های تولیدی وزارت امور اقتصادی و دارایی.
- مصوبه ستاد هدفمندسازی یارانه ها مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۱۶.
- قانون اصلاح قانون تعزیرات حکومتی مصوب سال ۱۳۷۳.
- قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب سال ۱۳۹۳.
- باز محمدی، حسین و معنوی، مهران. (۱۳۸۴). تحولات شاخص های قیمت در سال ۱۳۸۴. فصلنامه روند، تابستان ۱۳۸۵، شماره ۴۹، صص ۱۰۳-۱۴۶.
- Dexter, Albert, Levi, Maurice and Nault, Barrie. (1993). Freely Determined versus Regulated Prices: Implications for the Measured Link between Money and Inflation. *Journal of Money, Credit, and Banking*, Vol 25, No 2, May.
- Branchi, Mariagnese and Wirtz, Christine. (2006). Estimating the Impact of Government Measures on the HICP for the Euro Area and the EU. Ottawa Group Meeting 14-16 May.
- Suzzoni, Patricia. (2009). Are Regulated Prices Against the Market? *European Review of Energy Markets*, Volume 3, Issue 3, October 2009.
- Fritzer, Friedrich. (2011). Administered Prices, Inflation and the Business Cycle – Selected Aspects. *Monetary Policy and the Economy*, Q1.